

ข้อเสนอเพื่อการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข (ร่าง) รัฐธรรมนูญ (ฉบับเบื้องต้น)
ประเด็น "สิทธิเสรีภาพ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ" เพื่อให้เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง

เสนอโดย เครือข่ายฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (คฟส.)

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ..... (ฉบับเบื้องต้น วันที่ ๒๙ ม.ค. ๒๕๕๙)	ข้อเสนอเพื่อการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข	
	หลักการ แนวคิด และเหตุผล	ข้อเสนอแนะ (รายละเอียด)
หมวด ๑ บททั่วไป		หมวด ๑ บททั่วไป
ไม่ได้บัญญัติไว้	<ul style="list-style-type: none"> • การได้รับความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค • การให้ความสำคัญกับ "สิทธิมนุษยชน" ตามหลักสากลของอารยประเทศ 	มาตรา ๔ (รธน.'๕๐) + เพิ่มเติม (ขีดเส้นใต้) ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับความคุ้มครอง
หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย		หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย
มาตรา ๒๕ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการนั้นได้ และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้น ไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น	<ul style="list-style-type: none"> • การให้ความสำคัญกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ • การรับรองสิทธิและเสรีภาพ ทำให้มีหลักประกันการมีสิทธิและการใช้สิทธิ • เงื่อนไขในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่จะได้รับความคุ้มครอง 	มาตรา ๒๔ (รธน.'๕๐) + เพิ่มเติม (ขีดเส้นใต้) บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ย่อมมีเสรีภาพที่จะกระทำการใด และย่อมใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้ ทั้งนี้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ บุคคลย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาล เพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้ได้โดยตรง หากการใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดมีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดแห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แล้ว ให้การใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่หากเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองสิทธิหรือเสรีภาพให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ <u>แม้ยังไม่มี</u> การตรากฎหมายดังกล่าว บุคคลก็ย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลได้

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ..... (ฉบับเบื้องต้น วันที่ ๒๙ ม.ค. ๒๕๕๙)	ข้อเสนอเพื่อการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข	
	หลักการ แนวคิด และเหตุผล	ข้อเสนอแนะ (รายละเอียด)
		โดยตรง บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือจากรัฐ ในการใช้สิทธิตามความในหมวดนี้ <u>รัฐมีหน้าที่ต้องคุ้มครอง ส่งเสริม และช่วยเหลือให้สิทธิและเสรีภาพเป็นไปอย่างเหมาะสม</u>
มาตรา ๒๖ การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณี ที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องคำนึงถึงหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ หรือจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ และต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมาย ให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง	<ul style="list-style-type: none"> การตรากฎหมายจะกระทบต่อขอบเขตแห่งสิทธิหรือเสรีภาพไม่ได้ เงื่อนไขในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมีได้ 	มาตรา.... + เพิ่มเติม (ขีดเส้นใต้) <u>การตรากฎหมายเพื่อกำหนดการใช้สิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล จะกระทบต่อขอบเขตแห่งสิทธิหรือเสรีภาพหรือเป็นอุปสรรคต่อการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเกินสมควรตามหลักความได้สัดส่วนมิได้</u> มาตรา ๒๙ (รธน.'๕๐) การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้ และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมีได้ กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับบทหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม
ไม่ได้บัญญัติไว้	<ul style="list-style-type: none"> สภาพบังคับของการใช้อำนาจ ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค 	มาตรา ๒๖ (รธน.'๕๐) การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาค ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.... (ฉบับเบื้องต้น วันที่ ๒๙ ม.ค. ๒๕๕๙)	ข้อเสนอเพื่อการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข	
	หลักการ แนวคิด และเหตุผล	ข้อเสนอแนะ (รายมาตรา)
ไม่ได้บัญญัติไว้	<ul style="list-style-type: none"> การรับรองสิทธิและเสรีภาพ ได้รับความคุ้มครอง และมีผลผูกพันกับทุกองค์กร 	มาตรา ๒๗ (รธน.'๕๐) สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลรวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐโดยตรงใน การตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง
มาตรา ๕๓ บุคคลและชุมชน ย่อมมีสิทธิดำเนินการหรือร่วมกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐ ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูหรือส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น และของชาติ	<ul style="list-style-type: none"> การให้ความสำคัญกับ “สิทธิชุมชน” การเพิ่ม “สิทธิ” และ “กระบวนการมีส่วนร่วม” ในการจัดการ บำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพ 	มาตรา ๖๖ (รธน.'๕๐) + เพิ่มเติม (ขีดเส้นใต้) บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ <u>รวมทั้งมีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างสมดุลและยั่งยืน</u> <u>โดยให้รัฐคุ้มครอง ส่งเสริม สนับสนุนสิทธิ และมีกลไกการ ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง</u>
หมวด ๔ หน้าที่ของปวงชนชาวไทย		หมวด ๔ หน้าที่ของปวงชนชาวไทย
มาตรา ๕๗ บุคคลมีหน้าที่ ... (๖) เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และ ไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม (๘) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครอง สิ่งแวดล้อม .	<ul style="list-style-type: none"> การเคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น เพิ่มหน้าที่ในการอนุรักษ์ บำรุงรักษาและได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ 	มาตรา ๗๓ (รธน.'๕๐)+ เพิ่มเติม (ขีดเส้นใต้) บุคคลมีหน้าที่ (๖) เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น (๘) อนุรักษ์ <u>บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติและคุ้มครองส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพ</u>
หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ		หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย
มาตรา ๕๓ รัฐต้องอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จาก	<ul style="list-style-type: none"> เสนอให้ย้ายไปอยู่ใน “หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย” 	มาตรา ๖๗ (รธน.'๕๐) + เพิ่มเติม (ขีดเส้นใต้) สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมทั้งกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.... (ฉบับเบื้องต้น วันที่ ๒๙ ม.ค. ๒๕๕๙)	ข้อเสนอเพื่อการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข	
	หลักการ แนวคิด และเหตุผล	ข้อเสนอแนะ (รายละเอียด)
ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ	<ul style="list-style-type: none"> การให้ความสำคัญ “สิทธิที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่ดี เพื่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพและคุณภาพชีวิต” การรับรอง “สิทธิการมีส่วนร่วม” ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสุขภาพ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 	บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ <u>อย่างเป็นธรรม</u> และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่ดี และไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครอง
หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ		หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย
มาตรา ๕๔ การดำเนินการโดยของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อ ความสงบสุข วิถีชีวิตหรือสุขภาพของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชน ที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและโดยไม่ชักช้า	<ul style="list-style-type: none"> เสนอให้ย้ายไปอยู่ใน “หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย” สิทธิที่จะอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ” การให้ความสำคัญกับ “หลักการป้องกันไว้ก่อน” และ “หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน” การมีเครื่องมือ “การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA)” เพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการพิจารณาคัดสินใจ การเพิ่มเครื่องมือ “การประเมินสิ่งแวดล้อมในระดับยุทธศาสตร์” ระดับนโยบาย แผน แผนงาน เพื่อพิจารณา ก่อนระดับโครงการ การให้ความสำคัญกับ “นโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม” โดยเสนอ “ทางเลือกการพัฒนา” ที่ยอมรับร่วมกัน 	มาตรา ๖๗ วรรค ๒ + วรรค ๓ (รธน.'๕๐)+ เพิ่มเติม (ขีดเส้นใต้) การดำเนินการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ <u>ความสงบสุข วิถีชีวิต และสุขภาพ</u> จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม <u>ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ</u> ของประชาชนในชุมชนโดยบุคคลซึ่งมิได้มีส่วนได้ส่วนเสีย <u>และในกรณีที่มีการประเมินสิ่งแวดล้อมในระดับยุทธศาสตร์ ต้องพิจารณาให้สอดคล้องกันด้วย</u> ตลอดจนจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียอย่างทั่วถึงก่อน รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม <u>ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ</u> และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ให้ความเห็นเพื่อนำไปพิจารณาประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว <u>รัฐ ประชาชน ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันเสนอข้อพิจารณาเป็นทางเลือกการพัฒนาของการดำเนินการและเหตุผล เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างโปร่งใส มีเหตุผล และมีหลักฐาน</u>

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ..... (ฉบับเบื้องต้น วันที่ ๒๙ ม.ค. ๒๕๕๙)	ข้อเสนอเพื่อการศึกษาปรับปรุงแก้ไข	
	หลักการ แนวคิด และเหตุผล	ข้อเสนอแนะ (รายละเอียด)
	<ul style="list-style-type: none"> • การคงไว้ซึ่ง "องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ" เพื่อให้ความเห็นและนำไปพิจารณาตัดสินใจการอนุมัติหรืออนุญาต • การให้ความสำคัญกับ "หลักการมีส่วนร่วมที่แท้จริง" • การสร้างความเป็นธรรม การลดความเหลื่อมล้ำ และการลดปัญหาความขัดแย้ง 	<p>หากการประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นนั้นมีความเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และส่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพ จะต้องมีผลให้การพิจารณาตัดสินใจ <u>ไม่สามารถดำเนินการดังกล่าวได้</u></p> <p>สิทธิของบุคคลและชุมชนซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินการตามมาตรานี้ที่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่บทบัญญัตินี้ ย่อมได้รับความคุ้มครอง</p>
หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ		หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย
มาตรา ๕๕ รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีใช้ข้อมูลเกี่ยวกับ ความมั่นคงของรัฐหรือเป็นความลับของทางราชการ และต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวโดยสะดวก ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	<ul style="list-style-type: none"> • เสนอให้ย้ายไปอยู่ใน "หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย" • การมี "สิทธิมีส่วนร่วมในการรับรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต" • การมี "สิทธิในการวางแผนพัฒนาประเทศ" • การสร้างความเป็นธรรม และลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ 	<p>มาตรา ๕๗ (รธน.'๕๐)</p> <p>บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ ตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>การวางแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ การวางผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการออกกฎที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน ให้รัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการ</p>

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ..... (ฉบับเบื้องต้น วันที่ ๒๙ ม.ค. ๒๕๕๙)	ข้อเสนอเพื่อการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข	
	หลักการ แนวคิด และเหตุผล	ข้อเสนอแนะ (รายละเอียด)
-		หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย
ไม่มีการบัญญัติไว้	<ul style="list-style-type: none"> • การให้ความสำคัญกับ “กระบวนการนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม” • การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำและตัดสินใจนโยบายสาธารณะ • การคำนึงถึงมิติสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ สุขภาพ และมิติอื่นๆ ในการกำหนดนโยบายสาธารณะ 	<p>การมีส่วนร่วม ในกระบวนการนโยบายสาธารณะ มาตรา..... + เพิ่มเติม (ขีดเส้นใต้)</p> <p>พลเมืองย่อมมีสิทธิรับรู้และแสดงความคิดเห็นเพื่อประกอบการจัดทำและตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น รวมทั้งการพิจารณาร่างกฎหมาย กฎ และโครงการหรือกิจกรรมบรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่โดยปกติสุข คุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ สุขภาพ หรือการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสาธารณะในแต่ละเรื่อง มีหน้าที่ต้องดำเนินการให้พลเมืองเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นตามวาระหนึ่ง</p> <p>วิธีดำเนินการเพื่อให้พลเมืองได้ใช้สิทธิตามมาตรา นี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>
มาตรา ๔๑ บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และฟ้องหน่วยงานของรัฐ ขอบเขตแห่งสิทธิและการใช้สิทธิตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ -	<ul style="list-style-type: none"> • สิทธิการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ • สิทธิฟ้องร้องหน่วยงานรัฐ • การได้รับแจ้งผลการพิจารณาอันรวดเร็ว 	<p>มาตรา ๔๑ (รธน.'๕๙) + มาตรา ๕๙+๖๐ (รธน.'๕๐)</p> <p>มาตรา ๔๑ บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ และได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันรวดเร็ว และมีสิทธิที่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล ให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำ หรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้น ย่อมได้รับความคุ้มครองการใช้สิทธิตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ -</p>
-		หมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ
ไม่มีการบัญญัติไว้	<ul style="list-style-type: none"> • การให้ความสำคัญกับทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นสมบัติของชาติ • หลักการสร้างความเป็นธรรม และการลด 	<p>แนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาตรา ๘๕ (รธน.'๕๐) + เพิ่มเติม (ขีดเส้นใต้)</p> <p>ทรัพยากรธรรมชาติเป็นสมบัติของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ</p>

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ..... (ฉบับเบื้องต้น วันที่ ๒๙ ม.ค. ๒๕๕๙)	ข้อเสนอเพื่อการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข	
	หลักการ แนวคิด และเหตุผล	ข้อเสนอแนะ (รายละเอียด)
	<p>ความเหลื่อมล้ำ</p> <ul style="list-style-type: none"> • การทำให้รัฐมีแนวนโยบายในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ผังเมือง และการมีส่วนร่วมกับท้องถิ่น ที่ชัดเจนเพิ่มมากขึ้น • การมีหลักประกันด้านความมั่นคงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สมดุลและยั่งยืนให้กับประเทศ • การบรรลุสู่ "หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน" 	<p><u>รัฐต้องบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อประโยชน์สูงสุดของรัฐ ประชาชนและชุมชน ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น และต้องบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมด้วยหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมและหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อสร้างคุณภาพระหว่างการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม</u></p> <p>รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบาย ด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) <u>จัดระบบการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม ให้ครอบคลุมทั้งประเทศ โดยคำนึงถึงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินให้ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยให้คำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติทั้งผืน ดินผืนน้ำ วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น และการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและกำหนดมาตรฐานการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินนั้นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย</u></p> <p>(๒) <u>กระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมและดำเนินการให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิในที่ดินเพื่อประกอบ เกษตรกรรมอย่างทั่วถึงโดยการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่น รวมทั้ง จัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างพอเพียงและเหมาะสมแก่การเกษตร</u></p> <p>(๓) <u>จัดให้มีการวางผังเมือง การพัฒนาเมืองและชนบทในลักษณะบูรณาการ และดำเนินการตามผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อประโยชน์ในการดูแล รักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และเป็นแนวทางและมาตรฐานในการพัฒนา สาธารณูปโภค สาธารณูปการและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสมและ</u></p>

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ..... (ฉบับเบื้องต้น วันที่ ๒๙ ม.ค. ๒๕๕๙)	ข้อเสนอเพื่อการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข	
	หลักการ แนวคิด และเหตุผล	ข้อเสนอแนะ (รายละเอียด)
		<p><u>ยั่งยืน</u></p> <p>(๔) จัดให้มีแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ป่าไม้ ทะเล ความหลากหลายทางชีวภาพและทรัพยากรธรรมชาติอื่นอย่างเป็นระบบและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล และดำเนินการตามแผนดังกล่าวอย่างเป็นระบบ ยั่งยืน และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยให้สอดคล้องกับหลักการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นธรรม ภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น</p> <p>(๕) ส่งเสริม บำรุงรักษาและคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและมาตรการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ การจัดหาเครื่องมือและกลไกต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ดีและปลอดภัย และมีความยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม</p>
ไม่มีการบัญญัติไว้	<ul style="list-style-type: none"> • เพิ่มเติม แนวนโยบายด้านพลังงาน • การสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน เน้นพลังงานหมุนเวียน พลังงานทดแทน • การคำนึงถึงผลกระทบต่อด้านต่างๆ • การให้ความสำคัญกับ "สิทธิการมีส่วนร่วม" 	<p><u>แนวนโยบายด้านพลังงาน</u></p> <p>มาตรา ๘๖ (รธน.'๕๐) + เพิ่มเติม (ขีดเส้นใต้)</p> <p>รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านพลังงาน ดังต่อไปนี้</p> <p>(๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย พัฒนา และใช้ประโยชน์จากพลังงานทดแทน ซึ่งได้จากธรรมชาติและเป็นคุณต่อสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ</p> <p>( ) รัฐต้องสร้างความมั่นคงทางพลังงาน กำกับดูแลให้มีการ</p>

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ..... (ฉบับเบื้องต้น วันที่ ๒๙ ม.ค. ๒๕๕๙)	ข้อเสนอเพื่อการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข	
	หลักการ แนวคิด และเหตุผล	ข้อเสนอแนะ (รายละเอียด)
		<p>ประกอบการและการใช้ประโยชน์จากพลังงาน และพลังงานทดแทนอย่างได้มาตรฐาน มีประสิทธิภาพ เป็นธรรมและคุ้มค่า โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ชุมชนและสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการผลิตและการใช้พลังงานหมุนเวียนทุกประเภทให้เต็มศักยภาพ ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย พัฒนา และการใช้ประโยชน์จากพลังงานทุกประเภทอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ รวมทั้งต้องสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน องค์กรบริหารท้องถิ่น และเอกชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานและการผลิตพลังงานเพื่อใช้เองและเพื่อจำหน่ายด้วย</p>
<p>ไม่มีการบัญญัติไว้</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● การให้ความสำคัญ "หลักการประชารัฐ" ● การเพิ่มความสัมพันธ์กับ "สิทธิการมีส่วนร่วม" ระหว่างรัฐ ประชาชน และทุกภาคส่วน ในมิติต่างๆ ● การเสริมสร้างความเป็นธรรม และการลดความเหลื่อมล้ำ ● การคำนึงถึงความเสมอภาคทางเพศ 	<p>แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มาตรา ๘๗ (รธน.'๕๐)</p> <p>รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนดำเนินการ ตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจ รัฐทุกระดับดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น</p> <p>(๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ</p> <p>(๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพ หรือ ตามสาขาอาชีพที่หลากหลาย หรือรูปแบบอื่น</p> <p>(๔) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมืองและจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง เพื่อช่วยเหลือ</p>

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ..... (ฉบับเบื้องต้น วันที่ ๒๙ ม.ค. ๒๕๕๙)	ข้อเสนอเพื่อการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข	
	หลักการ แนวคิด และเหตุผล	ข้อเสนอแนะ (รายละเอียด)
		<p>การดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุน การดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่าย ทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่</p> <p>(๕) ส่งเสริมและให้การศึกษแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม</p> <p>การมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรานี้ ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน</p>
ไม่มีการบัญญัติไว้	<ul style="list-style-type: none"> • การให้ความสำคัญ "หลักการประชารัฐ" • การเพิ่มบทบาทของภาครัฐในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล • การให้ความสำคัญกับ "หลักการมีส่วนร่วม" 	<p><u>แนวนโยบายด้านการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนฯ</u> มาตรา... เพิ่มเติม (ขีดเส้นใต้)</p> <p><u>รัฐต้องส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ดังต่อไปนี้</u></p> <p>(๑) <u>มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผน และงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่น ร่วมกับส่วนราชการและองค์กรบริหารท้องถิ่น</u></p> <p>(๒) <u>สงวน ดูแลรักษา และใช้ประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนอย่างยั่งยืน</u></p> <p>(๓) <u>คุ้มครองและรักษาสิ่งแวดล้อม สุขภาพ ตลอดจนเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีทางเศรษฐกิจ สังคม และความรู้รักสามัคคีของบุคคลในชุมชนนั้นและกับชุมชนอื่น</u></p> <p>(๔) <u>ส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี ศิลปะวัฒนธรรม และภูมิปัญญาอันดีงามของชุมชน ของท้องถิ่นและของชาติ</u></p> <p>(๕) <u>คุ้มครองชนพื้นเมืองและชนชาติพันธุ์ให้ดำรงอัตลักษณ์ของตนได้อย่างมีศักดิ์ศรี</u></p>

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ..... (ฉบับเบื้องต้น วันที่ ๒๙ ม.ค. ๒๕๕๙)	ข้อเสนอเพื่อการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข	
	หลักการ แนวคิด และเหตุผล	ข้อเสนอแนะ (รายละเอียด)
		รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงกับรัฐ ชุมชน และองค์กรบริหารท้องถิ่น ในการดำเนินการตามมาตรานี้
หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ		หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย
มาตรา ๖๐ บทบัญญัติในหมวดนี้เป็นแนวทางให้รัฐดำเนินการ ตรากฎหมาย และกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน ไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องร้องรัฐ	<ul style="list-style-type: none"> • เสนอให้ย้ายไปอยู่ใน “หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย” • การมี “สิทธิในการเสนอเรื่องร้องทุกข์” • การมี “สิทธิในกระบวนการยุติธรรม” 	มาตรา ๕๘ (รธน.'๕๐) บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันสมควร ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติรวดเร็ว
หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ		หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ
มาตรา ๖๑ รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาของประเทศและเป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว การกำหนดเป้าหมายระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย การจัดทำ และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย ยุทธศาสตร์ชาติ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้	<ul style="list-style-type: none"> • ขอสนับสนุนให้มี “ยุทธศาสตร์ชาติ” เป็นเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาของประเทศที่จริงจังและต่อเนื่อง • การคำนึงถึงศักยภาพพื้นที่ ระบบนิเวศ ความต้องการและทางเลือกการพัฒนา • การให้ความสำคัญกับ “หลักการนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม” • สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง • เพื่อบรรลุเป้าหมาย “การพัฒนาที่ยั่งยืน” 	มาตรา ๖๑ (ร่าง รธน.'๕๙) + เพิ่มเติม (ขีดเส้นใต้) รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาของประเทศและเป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยคำนึงถึงศักยภาพของพื้นที่ <u>ขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และทางเลือกการพัฒนา รวมทั้งต้องสอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน</u> การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย การจัดทำ และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกลไกในการเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย ยุทธศาสตร์ชาติ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ..... (ฉบับเบื้องต้น วันที่ ๒๙ ม.ค. ๒๕๕๙)	ข้อเสนอเพื่อการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข	
	หลักการ แนวคิด และเหตุผล	ข้อเสนอแนะ (รายละเอียด)
มาตรา ๗๓ รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และพึงยกเลิก หรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพที่ไม่จำเป็นโดยเร็ว เพื่อไม่ให้เป็นการแก่ประชาชน	<ul style="list-style-type: none"> เพิ่มเงื่อนไขให้มีความชัดเจนว่า การมี หรือ ยกเลิก หรือปรับปรุงกฎหมายนั้น จะต้องไม่ขัดกับสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ 	<p>มาตรา ๗๓ (รธน.'๕๐)</p> <p>รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และพึงยกเลิก หรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพที่ไม่จำเป็นโดยเร็ว เพื่อไม่ให้เป็นการแก่ประชาชน ทั้งนี้ต้องไม่ขัดกับสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ</p>
หมวด ๗ รัฐสภา		หมวด ๗ รัฐสภา
<p>ส่วนที่ ๔ หมวดที่เข้ากับสภาทั้งสอง</p> <p>การตราพระราชบัญญัติ</p> <p>มาตรา ๑๒๘ ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้ก็แต่โดย ... (...) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนเข้าชื่อเสนอกฎหมายตามหมวด ๓ หรือหมวด ๖ ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย</p>	<ul style="list-style-type: none"> หลักสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในการเสนอร่างกฎหมาย โดยเฉพาะหมวดสิทธิเสรีภาพ และหมวดแนวนโยบายแห่งรัฐ เพิ่มเติมการเสนอร่างกฎหมาย ในหมวดการปฏิรูปประเทศ 	<p>การตราพระราชบัญญัติ</p> <p>มาตรา ๑๔๒ (รธน.'๕๐) + เพิ่มเติม (ขีดเส้นใต้)</p> <p>ภายใต้บังคับมาตรา.... ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้ก็แต่โดย (4) ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนเข้าชื่อเสนอกฎหมายตามหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หมวด ๖ <u>แนวนโยบายแห่งรัฐ</u> หรือ หมวด..... <u>การปฏิรูปประเทศ</u></p>
-		หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย
- ไม่มีการบัญญัติไว้	<ul style="list-style-type: none"> เสนอให้เพิ่มใน “หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย” ให้สิทธิแก่ประชาชนที่เป็นผู้เสนอร่างกฎหมาย ให้สามารถเป็นกรรมาธิการ ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนทั้งหมด ให้หน่วยงานรัฐมีหน้าที่สนับสนุนการจัดทำ และเสนอร่างกฎหมายที่ประชาชนจะเข้าชื่อกันเสนอกฎหมาย 	<p>การมีส่วนร่วม ในการเสนอกฎหมาย</p> <p>มาตรา ๑๖๓ (รธน.'๕๐) + เพิ่มเติม (ขีดเส้นใต้)</p> <p>ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภาพิจารณาร่างกฎหมายตามที่กำหนดในหมวด...สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หมวด...แนวนโยบายแห่งรัฐ และหมวด...<u>การปฏิรูปประเทศ</u> แห่งรัฐธรรมนูญนี้</p> <p><u>หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำและตรวจพิจารณาร่างกฎหมาย มีหน้าที่สนับสนุนการจัดทำและเสนอร่างกฎหมายของพลเมือง ตามที่กฎหมายบัญญัติ</u></p> <p>ในการพิจารณาร่างกฎหมายตามวรรคหนึ่ง สภาผู้แทนราษฎรและ</p>

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.... (ฉบับเบื้องต้น วันที่ ๒๙ ม.ค. ๒๕๕๙)	ข้อเสนอเพื่อการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข	
	หลักการ แนวคิด และเหตุผล	ข้อเสนอแนะ (รายละเอียด)
		วุฒิสภาต้องให้ผู้แทนของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายนั้นชี้แจงหลักการของร่างกฎหมาย และคณะกรรมการธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาร่างกฎหมายดังกล่าวจะต้องประกอบด้วยผู้แทนของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายนั้นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดด้วย
มาตรา ๑๕๒ ในกรณีที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม หรือร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภา ยังมีได้ให้ความเห็นชอบ หรือที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วแต่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยหรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา ให้เป็นอันตกไป บรรดาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม หรือร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภา ยังมีได้ให้ความเห็นชอบที่ตกไปตามวรรคหนึ่ง ถ้าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปร้องขอต่อรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี พิจารณาต่อไป ถ้ารัฐสภาเห็นชอบด้วยก็ให้รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี พิจารณาต่อไปได้ แต่คณะรัฐมนตรีต้องร้องขอภายในหกสิบวันนับแต่วันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรก ภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไป	<ul style="list-style-type: none"> • ให้การรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชน แม้ว่าอายุของสภา จะสิ้นสุด หรือมีการยุบสภาก็ตาม ให้สามารถนำร่างกฎหมายที่ประชาชนเป็นผู้เสนอนั้นกลับมาพิจารณาใหม่ได้ <p>มาตรา .... + เพิ่มเติม (ขีดเส้นใต้) ( ) แต่ถ้าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่พลเมืองผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อเสนอตามมาตรา.....( ) ที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบ ให้รัฐสภาที่เลือกตั้งขึ้นใหม่พิจารณาต่อไป โดยไม่ต้องมีมติตามวรรคนี้</p>	
หมวด ๑๔ การปกครองส่วนท้องถิ่น		หมวด ๑๔ การปกครองส่วนท้องถิ่น
ไม่มีการบัญญัติไว้	<ul style="list-style-type: none"> • การคงไว้ซึ่งบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้มีประสิทธิภาพมาก 	มาตรา ๒๙๐ (รธน.'๕๐) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตามที่กฎหมายบัญญัติ กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.... (ฉบับเบื้องต้น วันที่ ๒๙ ม.ค. ๒๕๕๙)	ข้อเสนอเพื่อการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข	
	หลักการ แนวคิด และเหตุผล	ข้อเสนอแนะ (รายละเอียด)
	<p>ยิ่งขึ้น</p> <ul style="list-style-type: none"> • การให้ความสำคัญกับ “กระบวนการมีส่วนร่วม” ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน 	<p>(๑) การจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่</p> <p>(๒) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อ การดำรง ชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน</p> <p>(๓) การมีส่วนร่วมในการพิจารณา เพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใด นอกเขตพื้นที่ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือ สุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่</p> <p>(๔) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น</p>
บทเฉพาะกาล	บทเฉพาะกาล	บทเฉพาะกาล
<p>มาตรา ๒๖๙ นอกจากการปฏิรูปตามมาตรา ๒๖๗ และ มาตรา ๒๖๘ แล้วให้มีการปฏิรูปในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้ ด้วย</p> <p>(๑) ..... เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในเรื่อง.....</p> <p>(๒) ..... เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในเรื่อง..... ฯลฯ</p> <p>ทั้งนี้ ให้เป็นหน้าที่ของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ที่จะดำเนินการ จัดทำข้อเสนอแนะหรือร่างกฎหมายเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการต่อไป แต่ไม่เป็นการตัดอำนาจของคณะรัฐมนตรีที่จะดำเนินการควบคู่กันไป การปฏิรูปตามมาตรานี้ถ้าจำเป็นต้องมีกฎหมาย ออกใช้ บังคับ ให้ดำเนินการจัดทำร่างกฎหมายเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้ รัฐธรรมนูญนี้ในกรณีที่น่าจะดำเนินการได้โดยไม่ต้องมีกฎหมายออกใช้บังคับ ให้เริ่มดำเนินการภายในหนึ่งปีนับ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • เพิ่ม “หมวดว่าด้วยการปฏิรูปประเทศ” เพื่อให้ความสำคัญในการวางแผนและ ดำเนินการได้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง • การให้ความสำคัญกับ “การปฏิรูประบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและ สุขภาพ” • การปฏิรูปโครงสร้าง ยุทธศาสตร์ กลไกเชิงสถาบัน เครื่องมือ และมาตรการด้านต่างๆ ที่สามารถแก้ปัญหาในเชิงระบบ โครงสร้าง และปัญหาที่เกิดขึ้น ให้ดียิ่งขึ้นอย่างเป็น รูปธรรม • “หลักการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น” • การมี “หน่วยงานอิสระ” ในการปฏิรูป ประเทศ โดยมีองค์ประกอบมาจากทุกภาค 	<p>(เพิ่ม) <u>หมวดว่าด้วยการปฏิรูปประเทศ</u> มาตรา.... (ร่าง รธน.'๕๙) + เพิ่มเติม (ขีดเส้นใต้) ให้มีการปฏิรูปในเรื่องต่างๆ อย่างจริงจังและต่อเนื่องดังต่อไปนี้</p> <p>(...) <u>การปฏิรูประบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและ สุขภาพ อย่างบูรณาการตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน โดยมีการปฏิรูประบบ EIA/EHIA การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) การตราประมวลกฎหมายสิ่งแวดล้อม การแก้ไขกฎหมายสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๓๕ การตรา พ.ร.บ.องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อม</u> <u>ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ การจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อม การกำหนดวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม การใช้เครื่องมือทาง เศรษฐศาสตร์ กองทุนสิ่งแวดล้อม เป็นต้น</u></p> <p>( ) <u>การกำหนดให้มีกลไกเชิงสถาบันที่เป็นอิสระในการคุ้มครอง ส่งเสริม สิทธิประชาชนและชุมชน</u></p>

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ..... (ฉบับเบื้องต้น วันที่ ๒๙ ม.ค. ๒๕๕๙)	ข้อเสนอเพื่อการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข	
	หลักการ แนวคิด และเหตุผล	ข้อเสนอแนะ (รายละเอียด)
แต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้	<p>ส่วนของสังคม</p> <ul style="list-style-type: none"> • เพิ่ม “กระบวนการมีส่วนร่วม” ของทุกภาคส่วนในการปฏิรูปประเทศร่วมกัน • การบรรลุสู่ “หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน” 	<p>( ) การกระจายอำนาจรัฐสู่ท้องถิ่นทั้งระบบ ให้มีขีดความสามารถในการเสริมสร้างสิทธิประชาชนและชุมชน</p> <p>( ) การบัญญัติแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจใดต่อสาธารณะในทุกระดับ</p> <p>( ) การกำหนดให้หน่วยงานรัฐ สถาบันการเมืองทุกประเภท รวมถึงองค์กรอิสระ ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมกำกับ ตรวจสอบ ถ่วงดุล</p> <p>ทั้งนี้ให้เป็นหน้าที่ของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ หรือ หน่วยงานอิสระที่มีองค์ประกอบจากทุกภาคส่วน ที่จะดำเนินการจัดทำข้อเสนอแนะหรือร่างกฎหมาย เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อดำเนินการต่อไป</p> <p>โดยให้นำข้อสรุปและมติของคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย (คปก.) สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ สมัชชาปฏิรูป (สปร.) คณะกรรมการปฏิรูป (กปร.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาพิจารณาประกอบการปฏิรูปด้วย</p>
มาตรา ๒๗๐ บรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของ คณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้หรือที่จะออกใช้บังคับต่อไปตามมาตรา 257 วรรคสอง.....ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย	<ul style="list-style-type: none"> • เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นของอารยประเทศ ต่อการพัฒนาประเทศที่เป็นประชาธิปไตย • การคงไว้ซึ่งประกาศ คำสั่งที่ใช้บังคับ เฉพาะก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 	<p>มาตรา ๒๗๐ (ร่าง รธน.'๕๙) + แก้ไขเพิ่มเติม</p> <p>บรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ไม่ว่าจะประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำที่มีผลใช้บังคับในทางรัฐธรรมนูญ ทางนิติบัญญัติ ทางบริหาร หรือทางตุลาการ ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย</p>
ไม่มีการบัญญัติไว้	<ul style="list-style-type: none"> • เพื่อให้มีหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ตามเจตนารมณ์ของ 	<p>มาตรา ๓๐๓ (รธน.'๕๐) + เพิ่มเติม (ขีดเส้นใต้)</p> <p>ในวาระเริ่มแรก ให้คณะรัฐมนตรีที่เข้าบริหารราชการแผ่นดินภายใต้</p>

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ..... (ฉบับเบื้องต้น วันที่ ๒๙ ม.ค. ๒๕๕๙)	ข้อเสนอเพื่อการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข	
	หลักการ แนวคิด และเหตุผล	ข้อเสนอแนะ (รายละเอียด)
	รัฐธรรมนูญ จึงควรกำหนดระยะเวลาในการออกพระราชบัญญัติ	หลังจากการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ ดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด ( ) กฎหมายที่กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองการใช้สิทธิและเสรีภาพ ในหมวดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตามมาตรา..., มาตรา... บทบัญญัติในส่วนสิทธิชุมชน ตามมาตรา... การตรากฎหมายองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ ตามมาตรา..... ภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภา ตามมาตรา.....